

ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ

ΓΛΩΣΣΑΡΙ

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ

Είναι «το δικαίωμα πρόσβασης στις πληροφορίες που τηρούνται από δημόσιους φορείς», όπως κατοχυρώνεται στο [Γενικό σχόλιο αρ. 34 της Επιτροπής Ανθρώπινων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ](#) και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του θεμελιώδους δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης. Περιλαμβάνει ένα προδραστικό και ένα μεταδραστικό στοιχείο. Όπως ορίζεται από την [Access Info Europe](#), το προδραστικό στοιχείο είναι «η θετική υποχρέωση των δημόσιων φορέων να παράσχουν, να δημοσιεύουν και να διαδίδουν πληροφορίες σχετικά με τις κύριες δραστηριότητες, τους προϋπολογισμούς, τις πολιτικές και τα σχέδιά τους», ενώ το μεταδραστικό στοιχείο είναι «το δικαίωμα όλων των ανθρώπων να ζητήσουν από τους/τις δημόσιους λειτουργούς πληροφορίες για τις δραστηριότητές τους και τυχόν έγγραφα που κατέχουν και το δικαίωμα να λάβουν μια απάντηση».

ΑΙΤΗΜΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ

Το αίτημα για την παροχή πρόσβασης σε πληροφορίες που τηρούνται ή/και παράγονται από δημόσιους φορείς, οι οποίες «περιλαμβάνουν αρχεία που τηρούνται από έναν δημόσιο φορέα, ανεξάρτητα από τη μορφή με την οποία είναι αποθηκευμένη η πληροφορία, από την πηγή της και την ημερομηνία παραγωγής της», όπως αναφέρεται στο [Γενικό σχόλιο αρ. 34 της Επιτροπής Ανθρώπινων Δικαιωμάτων](#) του ΟΗΕ. Το αίτημα μπορεί να υποβληθεί από οποιονδήποτε/οποιαδήποτε, χωρίς αιτιολογία ή έννομο συμφέρον και μπορεί να υποβληθεί μέσω διάφορων καναλιών, όπως ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, ταχυδρομικώς, τηλεφωνικώς, κ.α.

ΕΠΙΒΕΒΑΪΩΣΗΣ ΛΗΨΗΣ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ

Όταν ο/η αιτών/-ούσα υποβάλλει αίτημα πρόσβασης στην πληροφορία, οι δημόσιοι λειτουργοί πρέπει να παράσχουν στον/την αιτούντα/-ούσα επιβεβαίωση λήψης του αιτήματος. Η Access Info συνιστά αυτή να παρέχεται εντός πέντε (5) εργάσιμων ημερών, προκειμένου να επιβεβαιωθεί ότι το αίτημα έχει ληφθεί και θα υποβληθεί σε επεξεργασία. Η Access Info συνιστά επίσης η επιβεβαίωση να ενημερώνει τον/την αιτούντα/-ούσα για τα δικαιώματά του/της καθώς και για τον τρόπο άσκησης προσφυγής.

ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ

Το δικαίωμα πρόσβασης στην πληροφορία ενδέχεται να περιορίζεται από μια σειρά λόγων που έχουν προβλεφθεί από τη νομοθεσία. Όπως αναφέρεται στη [Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόσβαση σε επίσημα έγγραφα](#) (Council of Europe Convention on Access to Official Documents), «οι περιορισμοί πρέπει να προβλέπονται ειδικά με νόμο, να είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία και να είναι ανάλογοι με τον σκοπό της προστασίας:

- της εθνικής ασφάλειας, άμυνας και των διεθνών σχέσεων,
- της δημόσιας ασφάλειας,
- της πρόληψης, διακρίβωσης και δίωξης των εγκληματικών ενεργειών,
- των πειθαρχικών ελέγχων,
- της επιθεώρησης, του ελέγχου και της εποπτείας από δημόσιες αρχές,
- της ιδιωτικότητας και άλλων νόμιμων ιδιωτικών συμφερόντων,
- των εμπορικών και άλλων οικονομικών συμφερόντων,
- της οικονομικής, νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής του κράτους,
- της ισότητας των μερών σε δικαστικές διαδικασίες και της αποτελεσματικής διοίκησης της Δικαιοσύνης,
- του περιβάλλοντος, ή
- των διαβουλεύσεων μεταξύ ή ανάμεσα σε δημόσιες αρχές σχετικά με την εξέταση ενός ζητήματος.»

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΈΚΦΡΑΣΗΣ

Όπως αναφέρεται στο [Άρθρο 19](#) της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, «καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης, που σημαίνει το δικαίωμα να μην υφίσταται δυσμενείς συνέπειες για τις γνώμες του, και το δικαίωμα να αναζητεί, να παίρνει και να διαδίδει πληροφορίες και ιδέες, με οποιοδήποτε μέσο έκφρασης, και από όλο τον κόσμο».

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

Όταν αναφερόμαστε στην ελευθερία της πληροφόρησης, ο όρος αυτός χρησιμοποιείται συχνά για να εκφράσει δύο ελαφρώς διαφορετικές έννοιες και είναι σημαντικό να ελέγχεται ποια έννοια χρησιμοποιείται.

Αφενός, η ελευθερία της πληροφόρησης μπορεί να εννοηθεί ως η ελεύθερη ροή πληροφοριών. Όπως κατοχυρώνεται στο [Άρθρο 19](#) της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης

περιλαμβάνει «το δικαίωμα να αναζητεί, να παίρνει και να διαδίδει πληροφορίες και ιδέες, με οποιοδήποτε μέσο έκφρασης, και από όλο τον κόσμο».

Αφετέρου, η ελευθερία της πληροφόρησης χρησιμοποιείται ως ισοδύναμο του δικαιώματος [Πρόσβασης στην πληροφορία](#), το οποίο είναι «το δικαίωμα πρόσβασης στις πληροφορίες που τηρούνται από δημόσιους φορείς». Είναι πολύ συνηθισμένο να γίνεται αναφορά σε νόμους για την «ελευθερία της πληροφόρησης» ως συνώνυμο των νόμων για την «πρόσβαση στην πληροφορία».

ΈΛΕΓΧΟΣ ΠΡΟΣΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ (HARM TEST)

Όταν μια δημόσια αρχή αρνείται να γνωστοποιήσει δημόσιες πληροφορίες, πρέπει να αποδείξει ότι η δημοσίευση αυτών των πληροφοριών ενδέχεται να προκαλέσει ουσιώδη και αποδεικτέα ζημιά ή να υπονομεύσει το δημόσιο συμφέρον, βάσει των [εξαιρέσεων](#) που παρατίθενται στον νόμο. Για λόγους ισορροπίας, ο έλεγχος προσβολής των προστατευόμενων συμφερόντων συνήθως συνυπάρχει με τον [έλεγχο δημόσιου συμφέροντος](#).

ΈΛΕΓΧΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ (PUBLIC INTEREST TEST)

Ο έλεγχος δημόσιου συμφέροντος δείχνει αν η δημοσίευση των πληροφοριών θα ήταν πιο επωφελής για το δημόσιο συμφέρον, υπερτερώντας της προσβολής ή ζημιάς που θα προκαλούσε η γνωστοποίηση στο προστατευόμενο συμφέρον.

ΤΑΥΤΟΠΟΪΗΣΗ

Όταν ο αιτών πρέπει να αποκαλύψει την ταυτότητά του και να παράσχει επίσημο έγγραφο που δείχνει ή αποδεικνύει ποιος είναι. Όπως εφαρμόζεται από τα διεθνή πρότυπα, η παροχή του ονόματος και της διεύθυνσης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή της ταχυδρομικής διεύθυνσης πρέπει να επαρκεί για την υποβολή αιτήματος πρόσβασης στην πληροφορία.

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΦΟΡΕΑΣ

Ένας ανεξάρτητος κυβερνητικός φορέας είναι ένας μη υπηρεσιακός δημόσιος φορέας που δεν ανήκει σε κάποιο υπουργείο, και συνεπώς απολαμβάνει έναν βαθμό ανεξαρτησίας από την κυβέρνηση. Στον τομέα του δικαιώματος πρόσβασης στην πληροφορία, θα

μπορούσε να είναι, για παράδειγμα, ένα Συμβούλιο Διαφάνειας, ένας Διαμεσολαβητής, ένας Επίτροπος Πληροφοριών, κ.λπ.

ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΤΥΠΑ

Είναι μια σειρά αρχών και εγγράφων από διεθνείς οργανισμούς που ορίζουν πρότυπα για την προαγωγή και τη διασφάλιση του δικαιώματος πρόσβασης στην πληροφορία. Ένα από τα κύρια έγγραφα που ορίζουν ελάχιστα πρότυπα είναι η [Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόσβαση σε επίσημα έγγραφα](#).

Ανατρέξτε [εδώ](#) για τον πλήρη κατάλογο των διεθνών προτύπων.

ΜΗΧΑΝΑΓΝΩΣΙΜΟΣ ΜΟΡΦΟΤΥΠΟΣ

Όπως ορίζεται από το [Open Data Handbook](#) (Εγχειρίδιο ανοικτών δεδομένων), ο μηχαναγνώσιμος μορφότυπος είναι «ένας μορφότυπος δεδομένων που μπορεί αυτόματα να διαβαστεί και να υποβληθεί σε επεξεργασία από ένα υπολογιστή, όπως οι μορφότυποι CSV, JSON, XML, κ.λπ. Τα δεδομένα σε μηχαναγνώσιμο μορφότυπο πρέπει να είναι δομημένα δεδομένα».

ΑΝΟΙΚΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Όπως ορίζεται από το [Open Data Handbook](#) (Εγχειρίδιο ανοικτών δεδομένων), «τα ανοικτά δεδομένα είναι ψηφιακά δεδομένα που διατίθενται με τα απαραίτητα τεχνικά και νομικά χαρακτηριστικά προκειμένου να είναι εφικτή η ελεύθερη χρήση, εκ νέου χρήση και αναδιανομή τους σε οποιονδήποτε, οποιαδήποτε στιγμή, σε οποιοδήποτε μέρος».

ΑΝΟΙΚΤΟΣ ΜΟΡΦΟΤΥΠΟΣ

Όπως ορίζεται από το πρότζεκτ [Open Definition](#), ο ανοικτός μορφότυπος «είναι ένας μορφότυπος με μια ελεύθερα διαθέσιμη δημοσιευμένη προδιαγραφή η οποία δεν θέτει περιορισμούς, εμπορικούς ή άλλους, κατά τη χρήση της». Ορίζεται επίσης ως «ένας μορφότυπος που μπορεί να υποβληθεί σε επεξεργασία από τουλάχιστον ένα εργαλείο ελεύθερου λογισμικού/λογισμικού ανοικτού κώδικα».

ΑΝΟΙΚΤΗ ΑΔΕΙΑ

Μια ανοικτή άδεια είναι, όπως ορίζεται από το πρότζεκτ [Year of Open](#), «ένα σύνολο όρων που εφαρμόζονται σε ένα πρωτότυπο έργο που παρέχουν άδεια σε όλους να χρησιμοποιήσουν αυτό το έργο εφόσον τηρούν τους όρους της άδειας. [...] Συνεπώς, οι ανοικτές άδειες παρέχουν σε όλους την άδεια χρήσης του έργου δωρεάν και γενικά επιτρέπουν σε όλους την τροποποίηση του έργου χωρίς κανέναν περιορισμό (ή με ελάχιστους περιορισμούς) (όπως η αναγνώριση του δημιουργού του έργου)».

ΜΕΡΙΚΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ

Σε ορισμένες περιπτώσεις, η πρόσβαση στις ζητηθείσες πληροφορίες ενδέχεται να περιορίζεται από ορισμένες [εξαιρέσεις](#). Σε αυτές τις περιπτώσεις, όπου η εφαρμογή οποιουδήποτε από αυτούς τους περιορισμούς δεν επηρεάζει το σύνολο των πληροφοριών, μπορεί να παρασχεθεί μερική πρόσβαση έπειτα από την αφαίρεση των πληροφοριών που επηρεάζονται από αυτόν τον περιορισμό.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Όπως ορίζεται στον [ευρωπαϊκό Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων](#), νοούνται ως «δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα κάθε πληροφορία που αφορά ταυτοποιημένο ή ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο [...], όπως όνομα, αριθμός ταυτότητας, δεδομένα θέσης, ηλεκτρονικό αναγνωριστικό ή ένας ή περισσότεροι παράγοντες που προσιδιάζουν στη σωματική, φυσιολογική, γενετική, ψυχολογική, οικονομική, πολιτιστική ή κοινωνική ταυτότητα του εν λόγω φυσικού προσώπου». Ο κανονισμός αυτός επίσης προβλέπει ειδικές κατηγορίες προσωπικών δεδομένων που μπορεί να θεωρηθούν «ευαίσθητα» όπως τα δεδομένα που αποκαλύπτουν τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, τη συμμετοχή σε συνδικαλιστικές οργανώσεις, τα γενετικά δεδομένα, τα βιομετρικά δεδομένα, τα δεδομένα που αφορούν την υγεία ή τα δεδομένα που αφορούν τη σεξουαλική ζωή φυσικού προσώπου ή τον γενετήσιο προσανατολισμό.

ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΣΗ

Όπως ορίζεται από την [Access Info Europe](#), η προληπτική δημοσιοποίηση είναι «η θετική υποχρέωση των δημόσιων φορέων να παράσχουν, να δημοσιεύουν και να διαδίδουν πληροφορίες σχετικά με τις κύριες δραστηριότητες, τους προϋπολογισμούς, τις πολιτικές και τα σχέδιά τους, προκειμένου το κοινό να γνωρίζει τις δραστηριότητές τους, να

συμμετέχει σε δημόσια ζητήματα και να ελέγχει τον τρόπο που συμπεριφέρονται οι δημόσιες αρχές».

ΕΠΙΤΑΚΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ

Όπως αναφέρει η [Αιτιολογική έκθεση](#) της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόσβαση σε επίσημα έγγραφα, αν η πρόσβαση του κοινού σε ένα έγγραφο ενδέχεται να προκαλέσει ζημία σε ένα από τα συμφέροντα που προστατεύονται από τις [εξαιρέσεις](#), «το έγγραφο θα πρέπει να διατεθεί αν το δημόσιο συμφέρον πρόσβασης στο έγγραφο υπερیشύει του προστατευόμενου συμφέροντος».

ΑΙΤΩΝ

Αιτών είναι οποιοσδήποτε υποβάλλει ένα αίτημα πρόσβασης στην πληροφορία. Μπορεί να είναι οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, ανεξάρτητα από την ιθαγένεια, την κατοικία ή τη χώρα ίδρυσης.

ΠΥΛΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ

Μια πύλη διαφάνειας είναι μια τοποθεσία στο web ή μια ιστοσελίδα όπου δημοσιεύονται πληροφορίες από τις δημόσιες διοικήσεις. Βοηθάει τους πολίτες να κατανοούν τον τρόπο λειτουργίας των δημόσιων διοικήσεων. Σε μια πύλη διαφάνειας είναι σύνηθες να βρει κανείς πληροφορίες για τη δομή και τη σύνθεση μιας δημόσιας διοίκησης, σχετικά με τους εκλεγμένους αντιπροσώπους, τον προϋπολογισμό, τις δημόσιες συμβάσεις, κ.α.